

Nr 263.

Av herr **Tjällgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3—6 §§ lagen den 18 juni 1925 (nr 219) angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom.

Lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom (den s. k. bolagsförbudslagen) stadgar rätt för Kungl. Maj:t att i vissa fall giva bolag, förening eller stiftelse tillstånd till förvärv av fast egendom. I lagen har såsom allmän koncessionsgrund upptagits att särskilda omständigheter prövas föreligga i det enskilda fallet. Jäm-sides med den allmänna koncessionsregeln anger lagen fem särskilda koncessionsgrunder (de s. k. lindrigare koncessionsgrunderna), beträffande vilka det förutsättes en prövning i det särskilda fallet efter mindre sträng måttstock än enligt den allmänna koncessionsregeln. Bland förvärven enligt de lindrigare koncessionsgrunderna utgör förvärv av s. k. överloppsskog onekligen det betydelsefullaste. Enligt nu gällande grunder beräknas för de skogrika delarna av landet överloppsskog på det sättet att vad som icke jämlikt i lagen angivna detaljerade grunder utgör stödsskog är att anse såsom överloppsskog.

På grundval av ett av Sociala Jordutredningen den 20 september 1935 avgivet betänkande (Statens offentliga utredningar 1935: 47) föreslås nu i propositionen nr 233 till innevarande års riksdag att de särskilda reglerna för beräkning av stödskog skola med undantag för vissa delar av Kopparbergs län bortfalla och ersättas med en generell bestämmelse, nämligen »skogstillgång, tillräcklig att utgöra varaktigt stöd för drivande av självständigt jordbruk». För att säkerställa att den självägande bondeklassens ställning icke försvagas genom den uppmjukning av lagen, som ett borttagande av de nuvarande stödskogsbestämmelserna möjligen kunde innebära, har föreslagits införande av bytesförfarande vid bolagsförvärv. Härigenom skulle ett jämviktsförhållande mellan bonde- och bolagsskogar för framtiden kunna upprätthållas. Sociala Jordutredningen har om bytesprincipen anfört bl. a.: »Bolagen skulle beredas möjlighet att, då detta vore ändamålsenligt för deras drift, förvärva sådana, i allmänhet avlägset belägna skogar, som icke behövdes såsom stöd för bondejordbruken, under det att i bondebesittning skulle kunna återföras den bolagsjord, som är belägen i närheten av bruten bygd». Detta uttalande innebär uppenbarligen de ledande principerna för Sociala Jordutredningens förslag till revision av bolagsförbudslagen.

I lagstiftningens natur av koncessionslagstiftning ligger att någon ovillkorlig rätt för bolag, förening eller stiftelse, som uppfyllt de lagstadgade fordringarna för koncession, att erhålla förvärvstillstånd icke föreligger. Det måste

förbehållas Kungl. Maj:t att från fall till fall bedöma lämpligheten av förvärvet, även om detta bedömande i vissa typfall kan göras mera summariskt än i andra fall. På sådant sätt har lagen hitintills tolkats och ingen anledning finnes att antaga att Kungl. Maj:t genom den föreliggande propositionen velat frångå hittills gällande praxis. I den framlagda propositionens lagtext förekommer emellertid ett uttryck, som från nyssnämnda utgångspunkt giver anledning till farhågor att denna princip kan komma att i en framtid frångås. I 4 § stadgas nämligen följande: »Tillstånd till förvärv enligt andra eller tredje punkten må ej utan särskilda skäl förvägras bolag, förening eller stiftelse, som under de före ansökningens ingivande senast förflutna tio åren genom överlåtelse till enskild person av skogsmark eller till jordbruk tjänlig fastighet med efter ortens förhållanden erforderlig skogstillgång eller ock genom sådan överlåtelse till enskild person av odlad jord eller odlingsområde, som prövas gagnelig för befolkningens näring i orten, avhänt sig egendom, vilken vid värdering, verkställd i den ordning och efter de grunder Konungen föreskriver, finnes i värde ungefär motsvara den egendom som med förvärvet avses.» Detta lagstadgande torde kunna tolkas på sådant sätt att Kungl. Maj:t icke skulle i nämnda fall kunna förvägra koncession även om sådan av allmänna jordpolitiska skäl skulle vara mindre önskvärd. Det kan med andra ord befaras att lagstadgandet kan komma att givas den tolkningen, att *rättighet* skulle föreligga för bolag etc. att under angiven förutsättning erhålla koncession, därest Kungl. Maj:t icke kan påvisa särskilda skäl för avslag i det enskilda fallet. En lagändring av sådan innebörd har uppenbarligen icke varit avsedd vare sig av Sociala Jordutredningen eller vederbörande departementschef. Tvärtom giva kommittébetänkandet och propositionen tydligt vid handen att det icke avsetts att frångå det uttalande, som gjordes av 1933 års riksdag (andra lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 33) att man kunde räkna med den möjligheten att den ifrågasatta jämkningen i lagens dispensbestämmelser skulle medföra inskränkning i den rätt till fastighetsförvärv, som gällande lagstiftning medgäve.

För att säkerställa en riktig lagtillämpning synes det mig lämpligast att en omformulering av det ovan återgivna lagrummet verkställes så att av detsamma tydligt framgår att någon rättighet icke föreligger för bolag, förening eller stiftelse att i angivna fall erhålla förvärvstillstånd.

Om ovanstående ändring vidtages, torde en mindre jämkning av andra stycket i slutstadgandet bliva erforderlig.

Jag tillåter mig för den skull hemställa, att riksdagen för sin del måtte besluta,

att den omförmälda punkten i 4 § skall hava följande lydelse: »Tillstånd till förvärv enligt andra eller tredje punkten må icke, utan att särskild anledning därtill föreligger, meddelas annan än bolag, förening eller stiftelse, som under de före ansökningens ingivande senast förflutna tio åren genom överlåtelse till enskild person av skogsmark eller till jordbruk tjänlig fastighet med efter ortens förhållanden erforderlig

skogstillgång eller ock genom sådan överlåtelse till enskild person av odlad jord eller odlingsområde, som prövas gagnelig för befolkningens näring i orten, avhänt sig egendom, vilken vid värdering, verkställd i den ordning och efter de grunder Konungen föreskriver, finnes i värde ungefär motsvara den egendom som med förvärvet avses», samt

att andra stycket i det i propositionen föreslagna slutstad-gandet skall erhålla följande lydelse: »Vid prövning av ansökan om tillstånd enligt 4 § andra stycket må hänsyn ej tagas till avhändelse av egendom som bolag, förening eller stiftelse gjort före lagens ikraftträdande.»

Stockholm den 6 april 1937.

L. Tjällgren.
